

Flaskehalsen

Inde i den snævre krogede gade mellem flere fattige huse stod et hus så smalt og så højt, opført af bindingsværk der havde givet sig i alle ender og kanter. Fattige folk boede her, og fattigst så her ud på kvisten, hvor der uden for det lille vindue hang i solskinet et gammelt bulet fuglebur, som ikke engang havde et ordentligt fugleglas, men kun en omvendt flaskehals med prop i forneden og fyldt med vand. En gammel pige stod ved det åbne vindue, hun havde lige nu pyntet med fuglegræs buret hvori en lille irisk hoppede fra pind til pind og sang så det klang efter.

»Ja, du kan sagtens synge!« sagde flaskehalsen, ja, den sagde det ikke således som vi kan sige det, for en flaskehals kan ikke tale, men den tænkte det sådan inde i sig som når vi mennesker taler indvendig. »Ja, du kan sagtens synge! Du som har dine hele lemmer. Du skulle prøve som jeg at have mistet din nederdel, kun at have hals og mund og det med prop i således som jeg, så sang du ikke. Men det er da godt at nogen er fornøjet! Jeg har ingen grund til at synge, og jeg kan det heller ikke! Det kunne jeg dengang jeg var hel flaske, og man gned mig med en prop. Jeg blev kaldt den rigtige lærke, den store lærke! – Og så da jeg var med bundtmagerens i skoven, og datteren blev forlovet – ja, det husker jeg som om det var i går! Jeg har oplevet meget når jeg tænker mig om! Jeg har været i ild og vand, nede i den sorte jord og højere oppe end de fleste, og nu svæver jeg uden for fugleburet i luft og solskin! Det kunne nok være umagen værd at høre min historie, men jeg taler ikke højt om den, for jeg kan ikke!«

Og så fortalte den inde i sig, eller tænkte inde i sig selv sin historie, der var mærkelig nok, og den lille fugl sang lystelig sin vise, og nede på gaden kørte man, og gik man, hver tænkte på sit, eller tænkte slet ikke, men det gjorde flaskehalsen.

Den huskede den flammende smelteovn i fabrikken hvor den var blæst i live. Den huskede endnu at den havde været ganske varm, set ind i den buldrende ovn, dens ophavshjem, og følt sådan lyst til straks at springe lige ind i den igen, men at den lidt efter lidt, alt som den blev kølet af, fandt sig ret vel hvor den var; den stod i række med et helt regiment af brødre og søstre, alle fra samme ovn, men nogle var blæst til champagneflasker, andre til ølflasker, og det gør en forskel! Siden ude i verden kan rigtignok en ølflaske omfatte den kosteligste *Lacrymæ Christi* og en champagneflaske være fyldt med sværte, men hvad man er født til, ses dog på skabelonen, adel bliver adel, selv med sværte i livet.

Alle flaskerne blev snart pakket ind, og vor flaske med. Da tænkte den ikke på at ende som flaskehals, tjenende sig op til fugleglas, der altid er en hæderlig tilværelse, så er man dog noget! Den så først igen dagslyset da den med de andre kammerater blev pakket ud i vinhandlerens kælder og første gang blev skyllet, det var en løjerlig fornemmelse. Den lå nu tom og propløs, følte sig så underlig flov, den savnede noget, men vidste ikke selv hvad den savnede. Nu blev den fyldt med en god, herlig vin, den fik prop og blev lakket, der blev klistret udenpå: »Prima Sort«, det var ligesom den havde fået første eksamenskarakter, men vinen var også god, og flasken var god; er man ung, er man lyriker! Det sang og klang i den om hvad den slet ikke kendte: De grønne solbelyste bjerge hvor vinen gror, hvor de muntre piger og lystelige svende synger og kysses. Jo, det er dejligt at leve! Om alt det sang og klang det inde i flasken ligesom inde i de unge poeter, der tit heller ikke kender noget til det.

En morgen blev den købt. Bundtmagerens dreng skulle bringe en flaske vin af den bedste slags, og den kom med i madkurven hos skinke, ost og pølse. Der var det dejligste smør, det fineste brød, bundtmagerens datter selv pakkede det ind. Hun var så ung, så smuk, de brune øjne lo, der var et smil om munden der sagde lige så meget som øjnene Hun havde fine, bløde hænder, de var så hvide, dog var hals og bryst endnu hvidere, man så straks at hun var en af byens smukkeste piger og dog endnu ikke forlovet.

Og madkurven stod på hendes skød da familien kørte ud i skoven. Flaskehalsen stak frem mellem snipperne af den hvide dug, der var rødt lak på proppen, og den så lige ind i pigebarnets ansigt. Den så også på den unge styrmand der sad ved siden af hende, han var en barndomsven, portrætmalerens søn. Sin styrmandseksamen havde han så flink og hæderligt nylig taget og skulle i morgen af sted med fartøj, langt bort til fremmede lande. Herom var talt meget ved indpakningen, og mens der taltes herom, var der just ikke megen fornøjelse at se i øjne og om mund hos bundtmagerens smukke datter.

De to unge folk gik i den grønne skov, de talte sammen – hvad talte de om? Ja, det hørte flasken ikke, den stod i madkurven. Det varede forunderligt længe før den blev taget frem, men da den så blev det, var der også sket fornøjelige ting, alle øjne lo, også bundtmagerens datter lo, men hun talte mindre, og hendes kinder blussede som to røde roser.

Far tog den fyldte flaske og proptrækkeren. – Ja, det er underligt således første gang at skulle trækkes op! Flaskehalsen havde aldrig siden kunnet glemme dette højtidelige øjeblik, det havde ordentligt sagt svup inde i den da proppen gik, og så klukkede det da vinen strømmede ud i glassene.

»De forlovedes skål!« sagde far, og hvert glas blev tømt til bunden, og den unge styrmand kyssede sin smukke brud.

»Lykke og velsignelse!« sagde begge de gamle. Og den unge mand fyldte endnu en gang glassene: »Hjemkomst og bryllup i dag et år!« råbte han, og da glassene var tømt, tog han flasken, løftede den højt i vejret: »Du har været med på den dejligste dag i mit liv, du skal ikke tjene nogen længere!«

Og han kastede den højt i vejret. Da tænkte mindst bundtmagerens datter på at hun oftere skulle se den flyve, men det skulle hun. Nu faldt den ned mellem de tætte rør ved den lille skovsø. Flaskehalsen huskede endnu så lyslevende, hvorledes den lå der og tænkte efter.

»Jeg gav dem vin, og de giver mig sumpvand, men det er velment!« Den kunne ikke mere se de forlovede og de fornøjede gamle, men den hørte dem endnu længe jubilere og synge. Så kom to små bønderdrenge, kiggede ind i rørene, så flasken og tog den, nu var den forsørget. Hjemme i skovhuset hvor de boede, havde deres ældste bror, som var sømand, i går været og sagt farvel, da han skulle på en af de større rejser. Mor stod nu og pakkede ind et og andet, det far skulle gå ind til byen med i aften for endnu en gang at se sønnen før afrejsen og give ham sin og mors hilsen. En lille flaske med krydret brændevin var lagt i pakken, nu kom drengene med en større, stærkere flaske, den de havde fundet. I den kunne der gå mere end i den lille, og det var just sådan en god snaps for en dårlig mave. Der var sat hypericum på. Det var ikke den røde vin som før flasken fik, den fik de bitre dråber, men de er også gode – for maven. Den nye flaske og ikke den lille skulle med – og så kom flasken igen på vandring, den kom om bord til Peter Jensen, og det var netop på det samme skib hvor den unge styrmand var, men han så ikke flasken og havde heller ikke kendt den igen eller tænkt: Det er den hvoraf vi drak forlovelsens og hjemkomstens skål.

Der var rigtignok ikke længere vin i den, men der var noget lige så godt. Den blev også altid, når Peter Jensen tog den frem, af kammeraterne kaldt: »Apotekeren«. Den skænkede den gode medicin, den der hjalp for maven, og den hjalp så længe der var en dråbe i den. Det var en fornøjelig tid, og flasken sang når man strøg den med proppen, den fik da navn af den store lærke, »Peter Jensens lærke«.

Lang tid var gået, den stod tom i en krog, da skete det – ja, om det var på udrejsen eller hjemrejsen, vidste flasken ikke så nøje, den havde ikke været i land: Da rejste sig en storm; store søer væltede sorte og tunge, de løftede og kastede fartøjet, masten knækkede, en sø slog en planke ind, pumperne kunne ikke mere gøre nytte. Det var bælgmørk nat; skibet sank, men i det sidste minut skrev den unge styrmand på et blad: »I Jesu navn! Vi forliser!« Han skrev sin bruds navn, sit og skibets, stak sedlen ind i en tom flaske der stod, pressede proppen fast og kastede flasken ud i det stormende hav. Han vidste ikke at det var den flaske hvoraf var skænket glædens og håbets skål for ham og hende. Den gyngede nu på bølge med hilsen og dødsbud.

Skibet sank, mandskabet sank, den fløj som en fugl, den havde jo hjerte, et kærestebrev inde i sig. Og solen stod op, og solen gik ned, det var for flasken at se ligesom i dens begyndelses tid den røde gloende ovn, den havde længsel efter at flyve igen derind. Den fornemmede havblik og nye storme. Ikke stødte den mod noget klippestykke, ikke blev den slugt af nogen haj. Mere end år og dag drev den om, snart mod nord, snart mod syd, som strømningerne førte den. Den var i øvrigt sin egen herre, men det kan man også blive ked af.

Det beskrevne blad, det sidste farvel fra brudgom til brud, ville kun bringe sorg, kom det engang i de rette hænder, men hvor var de hænder, de der havde skinnet så hvide da de bredte dugen i det friske græs, i den grønne skov, på forlovelsens dag? Hvor var bundmagerens datter? Ja, hvor var landet, og hvilket land lå vel nærmest? Det vidste flasken ikke. Den drev og den drev og var til sidst så også ked af at drive, det var ikke dens bestemmelse, men den drev alligevel til endelig den nåede land, et fremmed land. Den forstod ikke et ord af hvad her blev talt, det var ikke det tungemål den før havde hørt tale, og der går en meget tabt når man ikke forstår sproget.

Flasken blev taget op og betragtet, sedlen inde i den blev set, taget ud, vendt og drejet, men de forstod ikke hvad der var skrevet der, de begreb nok at flasken var kastet over bord, og at der stod noget om det på papiret, men hvad stod der, det var mærkeligheden – og den blev puttet i flasken igen, og denne stillet op i et stort skab, i en stor stue, i et stort hus.

Hver gang fremmede kom, blev sedlen taget frem, vendt og drejet så at skriften, der kun var med blyant, blev mere og mere ulæselig. Til sidst kunne ingen mere se at det var bogstaver. Og flasken stod endnu et år i skabet, kom så på loftet og blev skjult af støv og spindelvæv. Da tænkte den på bedre dage da den skænkede rød vin i den friske skov, og da den gyngede på bølgerne og havde en hemmelighed at bære, et brev, et afskedssuk.

Og nu stod den på loftet i tyve år. Den kunne have stået længere skulle ikke huset have været bygget om. Taget blev revet af, flasken set og omtalt, men den forstod ikke sproget; det lærer man ikke af at stå på loftet, selv i tyve år. »Var jeg blevet nede i stuen,« mente den rigtignok, »så havde jeg nok lært det!«

Den blev nu vasket og skyllet, den kunne trænge til det. Den følte sig ganske klar og gennemsigtig, den var ung igen på sin gamle alder, men sedlen den havde båret på, den var gået i vasken.

Flasken fyldtes nu med frøkorn, den kendte ikke den slags. Den blev tilproppet og svøbt vel ind, den så hverken lygte eller lys, endsige sol eller måne, og noget skal man dog se når man går på rejser, mente flasken, men den så ikke noget, dog det vigtigste gjorde den – den rejste og kom hen hvor den skulle, der blev den pakket ud.

»Hvor de der udenlands har gjort dem ulejlighed med den!« blev der sagt, »og så er den dog vel knækket!« men den var ikke knækket. Flasken forstod hvert evige ord der blev sagt, det var i det tungemål den havde hørt ved smelteovnen og hos vinhandleren og i skoven og på skibet, det eneste rigtige gode gamle sprog, det man kunne forstå. Den var kommet hjem til sit land, den fik velkomsthilsen! Den var af bare glæde nær sprunget dem ud af hænderne, den mærkede knap til at proppen kom af, og den selv blev rystet ud og sat ned i kælderen for at blive gemt og glemt. Hjemmet er bedst, selv i kælderen! Det faldt den dér aldrig ind at tænke over hvor længe den der lå, den lå godt og det i åringer, så kom der en dag folk hened, tog flaskerne og den med.

Udenfor i haven var gjort stor stads. Brændende lamper hang i guirlander, papirslygter strålede som store tulipaner i transparent. Det var også en dejlig aften, vejret stille og klart, stjernerne skinnede så blanke, og nyet var tændt, egentlig så man den hele runde måne som en blågrå kugle med gylden halvkant, det så godt ud, for gode øjne.

I de afsides gange var også nogen illumination, i det mindste så megen at man kunne se at komme frem. Der stod mellem hækkene opstillet flasker, hver med et lys i, der stod også flasken som vi kender, den der engang skulle ende som flaskehals, som fugleglas. Den fandt i dette øjeblik her alt så mageløst dejligt, den var igen i det grønne, var igen med til glæde og fest, fornemmede sang og musik, surren og murren af de mange mennesker, især fra den kant af haven hvor lamperne brændte, og papirslygterne viste kulører. Selv stod den vel i en afsides gang, men just det havde noget for tanken, flasken stod og bar sit lys, stod her til nytte og fornøjelse, og det er det rette. I en sådan time glemmer man tyve år på loftet – og det er godt at glemme.

Tæt forbi den gik et enkelt par, arm i arm, som brudeparret ude i skoven: styrmanden og bundtmagerens datter. Det var for flasken som om den levede det om igen! I haven gik gæster, og der gik folk som turde se på dem og stadsen, og mellem disse gik en gammel pige, frændeløs, men ikke venneløs. Hun tænkte netop på det samme som flasken, hun tænkte på den grønne skov og på et ungt brudepar der kom hende meget ved, hun var part deri, hun var halvparten, det var i hendes lykkeligste time, og den glemmer man aldrig, selv om man bliver nok så gammel en jomfru. Men hun kendte ikke flasken, og den kendte ikke hende, således går man hinanden forbi i verden – til man mødes igen, og det gjorde de to, de var jo kommet i by sammen.

Flasken kom fra haven til vinhandleren, blev igen fyldt med vin og solgt til luftskipperen, der næste søndag skulle gå op med ballonen. Der var en stemmel af mennesker for at se til, der var regimentsmusik og mange tilberedelser, flasken så det fra en kurv hvori den lå ved en levende kanin der var ganske forknyt, idet den vidste den skulle op med for at gå ned med faldskærm. Flasken vidste hverken om op eller ned, den så at ballonen bovnede så stor, så stor, og da den ikke kunne blive større, begyndte at løfte sig højere og højere, blive så urolig, tovene der holdt den, skar man over, og den svævede med luftskipperen, kurven, flasken og kaninen. Musikken klang, og alle mennesker råbte hurra.

»Det er løjerligt sådan at gå til vejrs!« tænkte flasken, »det er en ny sejlad, deroppe kan man da ikke løbe på!«

Og mange tusinde mennesker så efter ballonen, og den gamle jomfru så også efter den. Hun stod ved sit åbne kvistvindue hvor buret hang med den lille irisk, der dengang ikke havde vandglas, men måtte nøjes med en kop. I vinduet selv stod et myrtræ, det var lidt flyttet til side for ikke at stødes ud idet den gamle pige bøjede sig frem for at se. Og hun så i ballonen tydeligt luftskipperen der lod kaninen gå ned med faldskærm og derpå drak alle menneskers skål og kastede så flasken højt i luften. Ikke tænkte hun på at hun havde set just den flyve højt for hende og hendes ven på glædens dag i den grønne skov, i ungdoms tid.

Flasken fik ikke tid til at tænke, det kom den så uventet med ét at være på sit livs højdepunkt. Tårne og tage lå dybt nede, menneskene var så bittesmå at se.

Nu sank den og det med en anderledes fart end kaninen. Flasken gjorde kolbøtter i luften, den følte sig så ung, så ellevild, den var halvfuld af vinen, men ikke længe. Hvilken rejse! Solen skinnede på flasken, alle mennesker så efter den, ballonen var alt langt borte, og snart var også flasken borte, den faldt på et af tagene, og så var den itu, men der var en sådan flugt i stumperne at de ikke kunne blive liggende, de sprang, og de trillede til de nåede ned i gården og lå i endnu mindre stykker, kun flaskehalsen holdt, og den var som skåret af med en diamant.

»Den kunne godt bruges til fugleglas!« sagde kældermanden, men han havde selv hverken fugl eller bur, og det var for meget at anskaffe sig disse fordi han nu havde flaskehalsen der kunne bruges som glas. Den gamle jomfru på kvisten kunne have brug for den, og så kom flaskehalsen derop, fik en prop i sig, og hvad der før vendte op, kom nu ned, således som det tit sker ved forandringer, fik frisk vand og blev hængt foran buret til den lille fugl der sang så det klang efter.

»Ja, du kan sagtens synge!« var det flaskehalsen sagde, og den var jo mærkelig, den havde været i ballonen – mere vidste man ikke af dens historie. Nu hang den som fugleglas, kunne høre folk rumle og tumle nede på gaden, høre den gamle piges tale inde i kammeret: Der var just besøg, en jævnaldrende veninde, de talte sammen – ikke om flaskehalsen, men om myrtræet ved vinduet.

»Du skal sandelig ikke kaste to rigsdaler bort for en brudebuket til din datter!« sagde den gamle pige, »du skal hos mig få en nydelig en fuld af blomster! Ser du hvor dejligt træet står? Ja, det er såmænd en stikling af det myrtræ du gav mig dagen efter min forlovelsesdag, det jeg selv skulle, når året var omme, tage mig min brudebuket af, men den dag kom ikke! De øjne blev lukket som skulle have lyst for mig til glæde og velsignelse i dette liv. På havsens bund sover han sødt, den englesjæl! Træet blev et gammelt træ, men jeg blev endnu ældre, og da træet sygnede hen, tog jeg den sidste friske gren, satte den i jorden, og grenen er nu blevet sådan et stort træ og kommer så dog til sidst til bryllupsstads, bliver brudebuket for din datter!«

Og der stod tårer i den gamle piges øjne. Hun talte om sin ungdoms ven, om forlovelsen i skoven, hun tænkte på skålen der blev drukket, tænkte på det første kys – men det sagde hun ikke, hun var jo en gammel pige. Hun tænkte på så meget, men tænkte slet ikke på at lige uden for hendes vindue var endnu et minde fra hin tid: Halsen af den flaske der sagde svup da proppen knaldede af til skålen. Men flaskehalsen kendte heller ikke hende, for den hørte ikke efter hvad hun fortalte – dels og formedelst at den tænkte alene på sig selv.